

SUURTÜKIVÄGI TEMA OTSTARVE, OMADUSED JA ÜLESANDED

MIDA TEISTE VÄELIIKIDE JUHID SUURTÜKIVÄEST PEAVAD TEADMA

KINDRALSTAABI VI OSAKONNA VÄLJAANNE TALLINNAS, 1925

1. Suurtükiväe otstarve.

Suurtükiväe otstarve seisab vaenlase elava jõu tegevuse neutraliseerimises ja tema kaitseorganide purustamises. Suurtükivägi püüab luua lahingus olukorda, milles teistel väeliikidel võimalik minimaalsete kaotustega oma ülesannet täita. Suurtükivägi tegutseb lahingus alati teiste väeliikidega lahutamatu koos.

2. Suurtükiväe omadused.

Suurtükiväe tugevus peitub tema tule võimsuses; tuli on tal äkiline ja kiire, purustamise jõud tulel suur. Suurtükivägi tegutseb suurte kauguste peale ja laialisel rindel; ta tuli mõjub rusuvalt vaenlase vägede meeleolusse ja tõstab oma vägede meeleolu; tegutseb edukalt õhuvaenlase vastu; mõjub suurte kauguste peale keemiliste ainetega, ilmast hoolimata; on väga paindub juhatuses käes, kui vastavalt on organiseeritud; tegutseb pea igasugusel maastikul; manööverib liikumisega kui ka tulega; olles alati oma vaatlejate kaudu hästi informeeritud olukorrast, annab häid luureandmeid üldjuhatusesele.

Ühes sellega:

Ei saa iseseisvalt lahingut lõpuotsuseni viia; rännakul on kaitseta, samuti on tal lahingkorda üleminekul raske enesekaitset korraldada; nõuab aega tegevuse ettevalmistamiseks; tegevuse tagajärjed olenevad andmete ettevalmistamiseks antud ajast, maastikust ja selle topograafilisest ettevalmistusest (triangulatsiooni punktid, koordinaatide võrk), vaatlemise võimalustest, meteoroloogilistest andmetest ja laskemoona hulgast; materjalosa on tal keeruline, väljaõpetamine ja varustamine raske.

3. Suurtükiväe poolt täidetavad ülesanded.

Suurtükiväele tuleb alati kindel ja otstarbekohane ülesanne anda. Tegutsemine ilma kindla eesmärgita ehk juhuslikult on lubamatu.

Taktilised ülesanded antakse vägede üldjuhatusese poolt; need oleksid:

Lahingu algusel kaugel tulega sundida vaenlast peatuma ja lahingkorda üle minema;

astuda võitlusse vaenlase suurtükiväega, kui see võimalik;

toetada tulega oma jalgväe liginemist vaenlasele;

rännakut tulega ette valmistada, teda toetada;

võidelda rünnakul ette tulevate takistustega (saatjad suurtükid);
taganevat vaenlast tulega ja liikumisega taga ajada;
kaitsmisel — vaenlase jälgväge oma seisukohtade ees kinni pidada;
kaitsta tulega oma vägede taganemist;
võidelda õhuvaenlasega;
takistada tulega liikumist vaenlase seljatagusel ja tülitada alatasa tema staape ja vägesid.

Tehnilised ülesanded, mis suurtükiväe juhatuse poolt antakse:
Missugustele kohtadele vaenlase jälgväge positsioonidel tuld juhtida;
kuidas korraldada võitlust vaenlase suurtükiväega;
tule juhtimine ja koondamine vaenlase tule allikate peale;
tõkete purustamine;
tule koondamiste, kontsentreerimiste ja tulerullide korraldamine;
tõkketuli kaitsmisel;
võitlus soomusvankrite vastu;
võitlus lennumasinade vastu;
vaenlase seljataguse tulistamise kavad.

4. Suurtükkide ja mürskude tüübid.

Ülesannete mitmekesisus nõuab paratamata ka mitmesuguseid suurtükkide ja mürskude tüüpe.

Mürsk on suurtükiväe peavõitlusvahend:

tema purustab, hävitab ja neutraliseerib; suurtükk on ainult masin, mille abil see võitlusvahend tegevusse pannakse. Seepärast ei või suurtükiväe jõudu ainult suurtükkide arvu järel lugeda, vaid peab alati ka neil tarvitada oleva laskemoonaga rehkendama.

Elavate märkide vastu, kes lahinguväljal laial maa-alal kiirelt ja üksikult liiguvad, peab tarvitama shrapneli, brisant-granaati ehk kui märgid võrdlemisi ligidal - 1 kuni 1 1/2 klm., lihtgranaati pikendajaga, saades rikoshette. Lendjooned peavad olema liusud ja tuli kiire. Kui märgid asuvad katete taga, on tarvis järske lendjooni.

Kui elavad märgid asuvad kaitseehituste sees, on tarvis need ehitused purustada.

Keemilisi mürske võib alati ka elavate jõudude vastu tarvitada.

Tugevate kaitseehituste purustamiseks on tarvis suuri, järsu lendjoonega kaliibreid.

Soomusvankrite vastu tarvitada liusu lendjoonega kiirlaskjaid suurtükke; mürskudeks on granaadid pikendajaga ehk ilma.

Peale selle on veel olemas kaudseks otstarbeks süütamise, suitsu, valgustuse ja agiteerimise mürsud.

Ühes materjalsete tagajärgedega võib suurtükiväe tulega ka moraalseid tagajärgi oodata.

Selle järel kas suurtükid annavad liusud ehk järsud lendjooned, jaotakse nad: kahuriteks, haubitsiteks ja müüseriteks.

5. Suurtükiväe liikuvus.

Suurtükiväe liikuvus on tähtis tegur. Tema peab võimalikult suur olema. Tuleb vahet teha taktilise ja strateegilise liikuvuse vahel. Esimene tähendab võimalust ühel ja samal lahinguväljal kergelt ühelt positsioonilt teisele üle minna. Strateegiline liikuvus seisab liikumises ühelt lahinguväljalt teisele, s. o. suurele kaugusele. Taktiline liikuvus oleneb süsteemide üldkaalust, strateegiline liikuvus rohkem liikumise abinõudest (hobused, traktorid, raudtee jne.).

6. Suurtükiväe pealiigid.

Suurtükiväe pealiigid oleksid meil:

Kerge suurtükivägi -- väiksed kaliibrid. umbes 75 mm. - 78 mm., laskekaugus kuni 9 klm.

Lühike raske suurtükivägi — 150 mm. — 155 mm. haubitsid, laskekaugus kuni 8 klm.

Pikk raske suurtükivägi — 105 mm. Schneideri kahur.

Väga raske suurtükivägi — 240 mm. müüserid, laskekaugus umbes 7 klm.

On veel olemas rannasuurtükivägi oma eriotstarbeks.

Soomussuurtükiväe alla võib lugeda soomusrongi patareisid, üksikuid suurtükke tankidel ja soomusautodel.

Saatjateks suurtükideks on meil sõjaajal arvatud kerged suurtükid. Kuid nemad ei ole selleks kohased. Nad on liig suured ja liiguvad ainult hobuste abil, olles seega liig tundelikud tule vastu. Nende tegutsemisraioon langeks aga ühte vaenlase kuulipildujate tegevuse mõjupiirkonnaga. Oleks liig optimistlik neilt lahingus suurt toetust oodata.

Väljamaal on praegu katsed käimas ja arvatavasti ilmub uus saatja suurtükk — 75 mm. haubits, laskekaugus kuni 4 klm., edasiliikumine mootori jõul lintidel nagu tankil. Seni aga on tarvitatud saatjate suurtükkidena väikesi 37 mm. suurtükke ja mitmesuguseid pommipildujaid.

Peaandmed arvudes meie suurtükiväe kohta:

Nimetus ja kaliiber	Süsteemi üld-kaal klgr.	Mürsu kaal klgr.	Maksimaalne kaugus klm.	Algiirus meetrites	Maksimaalne laskmise kiirus minutites
3" Vene 1900 ja 1902 .a. süsteem	2030	6, 4	8. 830	588	7
76,2 m/m Prantsuse	1970	6, 4	9. 000	615	7
18 nl. Ingl.	2080	8, 4	8. 700	560	6
45 "" Ingl. haubits	2129	15, 9	6. 676	380 ja vähem	2
42 "" Schneid. Süst.	2523	16, 4	11. 000	579	5
150 m/m Saksa haub. 1913. a.	3020	41, 4	8. 500	370 ja vähem	
6 " Vene Schn. haub.	3096	40, 9	8. 748	366 ja vähem	2
6 " Ingl. haubits	3170	45, 4			
9 " müüser 1877. a. s.		112, 7			

Kergeid suurtükke tarvitatakse vaenlase lahtise elava jõu, lahtiste kuulipildujate, suurtükiväe, tankide, soomusautode ja soomusrongide vastu, samuti ka traattõkete purustamiseks. Nendega võib ka kergeid kaitseehitusi hävitada. Erilistel alustel võib neid hädakorral ka lennumasinade vastu tarvitada; võtavad igasugusest lõkketulest osa.

Kergeid haubitsaid tarvitatakse kaevikute, keskmiste blindaashide ja toetuspunktide purustamiseks, suurtükiväe vastu ja järskude kallakute tulistamiseks. Mürsul on suur moraalne mõju.

Raskeid suurtükke (42"" Schn.) tarvitatakse suurtükiväe ja õhupallide ning igasugu tähtsate punktide vastu vaenlase seljatagusel, nagu: staabid, suuremad koonduskohad, teede sõlmed, raudteejaamad, sillad ja muud ülekäigu kohad jne. Raskeid haubitsaid tarvitatakse suuremate kaitseehituste ja tugevate blindaashide purustamiseks, samuti ka suurtükiväe vastu.

7. Liikumine.

Liikumise kiirus on normaalselt: sammu — 5 klm. tunnis, traavi — 1 klm. 5 minutiga, galoppi — 1 klm. 4 minutiga. Raskes suurtükiväes galoppi ei sõideta. Kui olukord vähegi lubab, on soovitatav suurtükiväele võimaldada liikumist paremat teed mööda üksinda, sest hobuste samm läheb inimeste sammust lahku.

8. Organisatsioon.

Normaalseks tuleüksuseks on patarei. Suurtükkide arv patareides võib olla

mitmesugune, kuid vähem kui kaks ei ole otstarbekohane. Iga suurtüki juurde kuulub laengu kast. Peale selle on voori osa, kus osa laskemoona ja muud varustust veetakse.

Kolm patareid moodustavad grupi. Grupp on normaalne taktiline üksus. Meil on grupid segasüsteemilised, s. o. osas patareides on kerged kahurid, osas kerged haubitsad (Saksa põhimõtte järele). Kuid lahingu olukorras on tihti tarvis teatud taktilise ülesande jaoks rohkem kui üht gruppi tarvitada. Iseäranis tihti tuleb kerge kaliibriliste gruppide juurde veel teatud arv raske kaliibrilisi patareid määrata. On selge, et need juuretunud patareid nii kauaks, kui nad taktilise ülesande täitmisest osa võtavad, oma orgaanilisest grupist lahkuvad ja grupile, kelle juurde nad määratud, alluvad, — muidugi ainult taktiliselt. Sarnased kindla ülesande täitmiseks kokkuseatud suurtükiväelised organisatsioonid nimetatakse rühmitusteks.

9. Suurtükiväe tuli.

Kerge shrapnell. Patarei järjekord 4 shrapnellist ühesuguse sihtraudade seade ja süütoru juures katab umbes 120 sammu rinnet ja 180 sammu sügavust. Kaugustel üle 4 klm. on shrapnelli tegevus nõrk, 2—3 klm. hea. Kuni 300 meetrini võib shrapnelli kartetshina tarvitada.

Protsentuaalselt võib tabavust järgmiste arvudega ära tähendada:

M ä r g i d	L a s k e k a u g u s m e e t r i t e s				
	1000	2000	3000	4000	5000
Ratsavägi	50	40	32	23	15
Lahtiselt liikuv jalavägi	20	15	11	8	5
Põlvedel asuv jalgvägi	14	10	7	5	3
Maas lamav jalgvägi	12	8	5	3	2, 5
Kaevikutes asuv jalgvägi	2	1, 5	0, 8	0, 65	0, 4

Kõva pinna juures võib loota veidi tabavuse kasvamist.

Kui maastik on kallakuga patarei poole, väheneb tabavus; kui maastik patareist kallakuga eemale on, suureneb tabavus, kuid paremal juhtumisel mitte üle 20%. Shrapnelli tuld on soovitatav pidada ainult lahtise elava jõu vastu. Lööklaskmisest tuleb loobuda. Kaevikutes olevate vägede vastu peab korraldama flankeerivat tuld. Ainult siis võib shrapnelli tulelt tagajärgi oodata.

Kerge granaat. Tegevuse radius plahvatuse punktist on umbes 20 meetrit. Kildude arv ulatab kuni 300. Plahvatuse trehtri läbimõõt 1 1/2 m., sügavus keskmise pinna juures 1/3 m. Et mürskude hajumine võrdlemisi suur on, peab hajumise keskpunkt, kui häid tagajärgi tahetakse saada, väga märgi ligidal olema. See on eriti tähtis traattõkete purustamisel. Granaati tarvitatakse ka suurtükiväe vastu võitlemiseks, metsade tulistamisel ja lahtise jalgväe vastu, kui laskekaugus suurem kui 4 kilomeetrit. Moraalne mõju on suur.

Kerge haubitsa granaat. Tegevuse raioon plahvatuse punktist umbes 30 m.

Trehtri läbimõõt 3 m., sügavus 1 m. 45° langenurga juures purustab blindaashid 1 kuni 1 1/2 m. paksuse kattega. Tegutseb väga hästi suurtükiväe vastu. Hajumine on võrdlemisi suur ja nõuab seetõttu väga täpset tulistamist.

Raske granaat. 42" granaat on natuke tugevam kui 3". Väga hea vaenlase suurtükiväe vastu võitlemiseks.

6" granaat on palju võimsam. Trehtri läbimõõt on 5—6 m., sügavus 2 m. Purustab kuni 2 m. paksu mulla kattega blindaashid.

Keemiline laskemoon. Väga hea võitlusabinõu. Teda on mitu seltsi: ruttu haihtuvad ja pikka haihtuvad. Gaas võib tegev olla lõhkemise punktist kuni 300 m. Kui tuul tugevam kui 7 m. s., ei ole võimalik gaasilaskemoona tarvitada, sest gaas aetakse tuule poolt kohe laiali.

Laskekaugused on:

suured - rohkem kui 5000 m., laskmine nõuab, enne kui tagajärgi oodata võib, palju laskemoona;

keskmised -- 3000 meetri ümber. Need on kõige soodsamad kaugused;

väikesed — 500 kuni 1000 m. Tegevus on hea, kuid patarei võib kannatada vaenlase jalgväe tule all.

Kaugused, mis vähemad kui 500 meetrit, loetakse kardetavaks, sest neil kaugustel võivad patareid kergesti hävitatud saada.

Tulistamine ilma kindla eesmärgita on kuritegu. Märk peab vastama üldülesandele ja olema käesoleval silmapilgul kõige tähtsam. Esimeses järjekorras võetakse tule alla vaenlase jalgvägi, tema kuulipildujad ja teised võitlusvahendid.

Võitlus suurtükiväe vastu on tarvilik, kuid tulistamist tuleb alata ainult siis, kui olemas kindlad andmed vaenlase suurtükiväe asupaikade kohta. Muidu, umbkaudsete andmete iärel, kujuneb tulistamine ainult laskemoona raiskamiseks. Tuld võib avada ainult siis, kui vaenlase patareid kuskilt näha on ehk nemad on kindlaks tehtud õhuülesvõtte ehk kõlamõõdu jaamade abil. Seda tuld on soovitatav lennuväe abil kontrollida.

Tulistamine ise võib sündida kahe meetodi järele, missugused omakorda taktilisest olukorrast olenevad.

Kui tuld on kiirelt tarvis ja patarei ülemal tule andmete ettevalmistamiseks aega ainult mõni minut, tuleb patareile, niipea kui ta positsioonile asunud, bussoli abil kohe algsuun anda selle märgi peale, mida tarvis tule alla võtta. Kaugus hinnatakse silma järele ja avatakse tuli. Seda tuld peab eellaskmise läbi korrekterima nii suuna kui ka kauguse suhtes. On tarvis õige suun ja kitsas kahvel kätte saada. Siis võib turmamistule peale üle minna.

Kui aga patarei ülemal rohkem aega laskeandmete ettevalmistamiseks olemas, tuleb laskeplānshett mõõdukomandode abil kokku seada. Siis arvatakse välja kõik seaded, meteoroloogilisi andmeid arvesse võttes.

Viimasel meetodil on palju häid külgi. Tema võimaldab täiesti ootamata vaenlase pihta täpset tuld avada. Et eellaskmine pea täiesti ära jääb, hoitakse kokku palju laskemoona. Samuti hoiab see suurtükke kulumast. Kõik see on väga tähtis. Kuid tuleb veel kord rõhutada, et selleks 3—4 tundi tarvis läheb. Sarnane meetod võimaldab ka nende punktide tulistamist, mida üldse kuskilt näha ei ole.

Lahtiselt edasiliikuva elava vaenlase tulistamisel võetakse tule alla umbes 80—

100 m. maastiku riba, antakse sinna 2—3 padrunit kiirtuld, tehakse siis hüpe 50 meetrit tagasi, jälle 2—3 padrunit kiirtuld jne. Kaitseehitused võetakse täpse tule alla, kusjuures lõhkemiste keskpunkt märgi pinna keskpunktiga ühte peab langema. Pikemaajalisel laskmisel tuleb tingimata silmas pidada, et meteoroloogilised andmed ühes ajaga muutuvad ja seetõttu muutuvad ka laskeandmed, nii et tingimata tarvilised parandused peab tegema.

Tuli võib olla:

suuna suhtes: frontaalne ja tiibtuli; võib organiseerida flankeerivat tuld;
mürsu suhtes: shrapnelli-, granaadi- ehk gaasituli; võib ka korraldada kombineeritud tuld mitmesuguste mürskudega ühel ajal;

kiiruse suhtes: tasane, kui iga paugu jaoks aeg määratakse; kiirtuli - nii kiire, kui aga võimalik, silmas pidades, et torud selle all ei kannataks, ja lõpuks tormiline tuli — nii kiire, kui see ainult füüsiliselt võimalik. Seda tuld võib muidugi ainult lühikeseks ajaks, 2—3 minutit, määrata. On veel olemas nõndanimetatud metoodiline tuli - tasane, kus iga pauk üksikult vaadeldakse ja hinnatakse.

Taktiliselt võib tuli olla: koondatud; s. o. kõik patarei suurtükid on nii suundud, et nemad kõik ühte punkti lasevad, ehk paralleelne - kui kõik suurtükid, vahe 20-30 meetrit, paralleelselt tulistavad.

Koondatud tuld ei tohi ära segada kontsentreeritud tulega, mis tähendab, et ühe raiooni peale on kontsentreeritud mitme patarei tuli, kusjuures iga patarei paralleelse vihuga võib tulistada.

Modern lahingus on kontsentreeritud tuli tingimata tarvilik nii vaenlase jalgväe tulistamiseks kui ka gaasipilvede sünnitamiseks.

Modern lahinguväli on tühi, jalgvägi liigub seal väikeste hüpete kaupa gruppina. Neid on ainult väga lühikest aega, 2—3 minutit näha. Siis on kõik jälle maha heitnud. Et sarnases olukorras tulistamisel tagajärgi oleks, on tarvis nimetatud lühikesa aja jooksul võimalikult palju mürske välja lasta. See on ainult võimalik, kui mitme patarei tuli ühte raiooni kontsentreeritakse.

Tõkketuli võib olla liikumatu, kui tuli kõige aja ühel joonel hoitakse, et vaenlane sellest üle ei saaks. Tema võib ka liikuv olla, kui joont kavakindlalt tagasi nihutatakse, sihtrauda ja nurgamõõtjat järjekindlalt muutes.

Tõkketuli annab ainult siis tagajärgi, kui tema küllalt intensiivne on. See nõuab aga palju laskemoona ja kulutab suurtüki torusid. Seepärast on lubatud tõkketuld avada ainult kõige tähtsamatel momentidel (vaenlase rünnaku tagasilöömisel). Kui kindel ei ole, kas vaenlane tõesti rünnakule on asunud, võib tõkketuld avada ainult lühikeseks ajaks, 2—3 minutit.

Kui ülesanne on täidetud ja soodsaid märke ei ole, peab tule lõpetama. Ka maskeerimise otstarbeks tuleb mõnikord tuld lõpetada, vähemalt ajutiselt.

Tule taktilisteks omadusteks võib lugeda tema võimet väga tugev ja paenduv olla. Tema võib tegutseda mitmesugustel kaugustel ja mitmesuguste märkide pihta, samuti võib teda kergesti valitseda ja teda võib mitmesuguse pingega pidada.

Vägede üldjuhatus määrab suurtükiväele ülesanded, kuid ei sega ennast kunagi ülesannete täideviimise peensustesse. See viimane osa teostatakse suurtükiväe juhatuse poolt. Suurtükiväe juhatuse juhatus on mitmejärguline:

diviisi suurtükiväe ülem, grupi ülem ja patarei ülem.

Diviisi suurtükiväe ülem koordineerib diviisi suurtükiväe tööd. Tema teeb diviisi ülemale tarvilised ettekanded ja ettepanekud, organiseerib tarbekorral suuremat tule kontsentratsiooni, kinnitab igasugused tuleplaanid ja kontrollaab üldse suurtükiväe töid. Laskemoonaga varustamine on täielikult tema peal. Tarbekorral organiseerib diviisi suurtükiväe ülem rühmitused* teatud kindlate ülesannete läbiviimiseks.

Grupi (endine divisjoni) ülem juhib — kui grupp koos peaks töötama viimast nii administratiivselt kui ka taktiliselt. Et grupid rohkem ühesüsteemilised on, tähendab, kas ainult kerged, ehk ainult rasked, tuleb väga tihti moodustada rühmitusi, kus muist patareisid kerged, muist rasked on. Grupi ülemad määratakse rühmituste ülemateks. Grupi, ehk vastaval korral rühmituse ülem jaotab märgid oma patareide vahel, määrab tulistamise viisid, annab käsu tule avamiseks ja lõpetamiseks. Plaanide väljatöötamisel võtab sellest laiaulatusliselt osa, kasutades oma mõõdukomandot. Kontrollaab patareide tegevust ja valvab selle tagajärgede järele. Temal on oma sektoril tule kontsentreerimise õigus. Grupi ülem peab võimalikult alati vastava jalgväe ülemusega ühes viibima. Lasketehnikasse segab ennast ainult siis, kui näeb, et patarei ülem mõne vea teeb ehk kui millegagi patarei ülemat aidata tahab.

Patarei ülem juhib oma patarei tuld lasketehniliselt. Temal on õigus tuld iseseisvalt üle viia järgmistel juhtumistel: enesekaisteks, kui vaenlane juba ligidal on; ratsaväe ja tankide pihta, kui neid liikumas näeb; kui side grupi ülemaga katkestatud on. Kui patarei ülem tarviliseks leiab tuld üle viia mingisuguse tähtsa märgi pihta, võib tema seda harilikult teha, on aga kohustatud sellest oma grupi ehk rühmituse ülemale teatama. Viimane lubab siis kas tuld uues sihis jätkata ehk käseb, kui selle tarviliku leiab, tule endise märgi peale tagasi viia.

10. Suurtükiväe positsioonid.

Positsioon peab ülesande täitmist võimalikult paremini võimaldama. Positsioon on ainult tähtis patarei ülemale. Jalgväe kohta ei ole positsiooni asupaigal pea mingit tähtsust, sest jalgvägi ei ole huvitatud kohast, kust mürsud lendavad, vaid sest, kuhu mürsud langema peavad, sest tõeliseks sõdimise vahendiks on mürsk. Ta purustab ja neutraliseerib. Seetõttu ei ole ka jalgväelasele tähtis, kus suurtükk asub, tähtis on ainult, et mürsud sinna langeksid, kuhu jalgväel seda vaja.

Positsioonil on ainult puhtsuurtükiväeline tähtsus. Tema peab tulistamist tarvilises suunas nii võimaldama, et kaugused soodsad, laskesektor küllalt lai ja positsioon küllalt varjatud oleks. Veel on soovitatav, et maa mitte liig soine ei oleks, juureveo teed head, eelikute peitmine võimalik ja positsioon loomulikult

---

* Rühmitus on teatud suurtükiväe organisatsioon, millesse kuuluvad ükskõik kui palju ja mitmekalibrilisi patareisid, mis ühe isiku juhatuse alla antud teatud ülesande täideviimiseks. Kui see ülesanne täidetud, võib rühmitus koost lahkuda. Mingisugust administratiivset ühendust rühmituses olevate patareide vahel ei ole. Näiteks võib rühmituse organiseerida 5 patareist, et toetada N jalgväe rügementi X küla valdamisel.

maskeeritud.

Tähtsamaks punktiks tuleb muidugi lugeda positsiooni varjamist vaenlase maapealse ja ka võimalikult õhu vaatlemise eest.

Sarnase varjatud positsiooni positiivsed omadused on järgmised:

- a) raskendab vaenlase luuret;
- b) teeb suurtükiväe rippumatuks maastikust;
- c) võimaldab äkilist tegevust;
- d) lubab nõrgemal suurtükiväel võidelda tugevama vastu;
- e) võimaldab rahulikku ja täpset tööd patareis;
- f) vähendab kaotusi.

Kuid varjatud positsioonidel on ka oma negatiivsed küljed:

- a) patarei ülem on patareist kaugel; nende vahel peab olema kindel ühendus; muidu üldse töötada ei saa;
- b) patarei ees on teatav turvpiirkond, mille peale patareist tuld avada ei saa;
- c) tule avamiseks on teatud eeltöid tarvis ja see nõuab aega.

Turvpiirkonna läbi tekkinud puudust võib seeläbi vähendada, et patareid nii üles seatakse, et üks patarei teise patarei turvpiirkonda tarbekorral tule alla võib võtta. Seda puudust võib ka kuulipildujate abil likvideerida, mõnikord ka lühikese distants-laskmise läbi.

Suurtükivägi võib mõnel juhtumisel ka lahtistele positsioonidele asuda. Ka nendel on oma head ja halvad küljed.

Head: turvpiirkonda ei ole, tule avamine võib kiirelt sündida.

Halvad: on raske kõigile sihtijatele korraga märki kätte juhatada; sihtimine võib tihti suitsu ja tolmu läbi raskendatud olla; patarei ülem peab ise nii tuld kui ka patarei töid juhtima; positsioonile asumine on keeruline operatsioon, laskemoonaga varustamine laskmise ajal on peaaegu võimata, positsioonilt lahkumine on väga hädaohtlik ja lõppude lõpuks on kaotused enamasti suuremad, kui asi väärt oli.

Seetõttu peab varjatud positsiooni normaalseks pidama. Lahtine positsioon tuleb tarvitusele ainult üksikutel juhtumistel: vaenlase ootamatul ilmumisel väikestel kaugustel; vaenlase tagaajamisel; oma vägede taganemisel — kriitilistel momentidel; tankide vastu võitlemiseks* ja samuti mõnikord suuremate ratsaväe masside vastu.

Laskesektori suhtes võib positsioon olla laia sektoriga, kui horisontaalne laskenurk umbes 90° on, ja kitsa sektoriga, kui laskmine ainult mõnes suunas võimalik on. Siiä hulka peab lugema ka kõik nii nimetatud „kaponiir“ positsioonid, kust patarei ainult siis tule avab, kui pealetungiv vaenlane nii asub, et tule tema peale flankeerivalt võib avada. Kui mitu patareid koha peal on, võib neid kas ühes liinis üles seada ehk sügavusse esheloneerida. Sarnasel korral ei tohi sügavusse paigutatud patareid üksteisele lähemal olla kui 300 -600 meetrit.

---

* Saksa määrustiku järele koondavad kõik patareid ilma käsku ootamata oma tule tankide vastu, nii pea kui viimased kuskil nähtavale tulevad.

On väga tähtis, et raionis, kus suurtükivägi asub, küllalt ja häid vaatepunkte olemas oleks. Seda asjaolu peab alati silmas pidama ja jalgvägi peab täiel jõul kaasa aitama sarnaste kõrgustikkudega maa-ala valdamiseks.

11. Positsiooni ettevalmistamine, positsioonile asumine ja positsiooni vahetamine.

Positsiooni ettevalmistamise all tuleb mõista järgmisi töid: vaatepunktide valik ja nende korraldamine; side vaatepunktist patareisse, grupi ehk rühmituse ülema juure ja jalgväkke; seisukohtade väljalimine suurtükkide jaoks; eelikute ja laskemoona vööri asukoha valik; laske algandmete kogumine; hiljem - maskeerimine, kaevikute ehitamine, möötmised ja väljaarvamised täpsete laskeandmete saamiseks (plansheti valmistamine) ja igasuguste sideliinide vedamine. Positsioonile väljasõit peab sündima, kui vähegi võimalik, sammu ja täiesti nägematult. Kui lahtisele positsioonile tuleb välja sõita, siis on soovitatav, kui vähegi võimalik, katte taga suurtükid eelikutelt maha võtta ja siis nad juba käte jõul lahtisele positsioonile lükata. Kui see võimalik ei ole, siis tuleb välja sõita võimalikult suure allüüriga. Sarnane väljasõit peab olema hästi läbimõeldud, et sõidu ajal takistusi ette ei tuleks. Suurtükid tulevad kiirelt eelikutelt maha võtta, kuna eelikud kohe ära sõidavad.

Positsiooni võib vahetada ainult siis, kui sellelt enam kuidagi ülesannet täita ei saa. Peab meeles pidama, et suurtükivägi on tugev ja toob kasu ainult siis, kui tema juba positsioonil on. Liikumisel on tema nõrk, mõnikord aga isegi teistele vägedele takistuseks. Positsiooni vahetus on üldse raske operatsioon, sellepärast peab seda ette võtma võimalikult ainult öösel, muidugi kui taktiline olukord seda lubab. Tagasi minna võib patarei ainult oma suurtükiväe ülemuse ehk üldvägede juhatuse looga. Laskemoona puudus ja suured kaotused ei õigusta positsioonilt lahkumist.

Edasiliikumisel peab eelväe suurtükivägi järkjärgult positsioonile asuma, et alati tule avamiseks valmis olla. Sarnane positsioonide esheloneerimine algab, kui vaenlane veel umbes 10—12 kilomeetrit kaugel on.

12. Tule avamisel varjatult positsioonilt peab vaatlema kaht võimalust. Esimene — tuld on kiirelt tarvis, mingit pikemat ettevalmistust ei saa teha. Sarnasel korral asub patarei kohale, mis juba välja valitud on. Kõik suurtükid seatakse üksteisele paralleelselt. Patarei ülem määrab vaatepunktist kaardi ja tselluloid rõnga abil kindlaks bussoli selle märgi jaoks, mille pihta tema tule tahab avada. See bussol antakse patarei peale üle ja seal suundakse patarei saadud bussoli järele märgi peale. Et seda operatsiooni kiirelt ja umbkaudselt toimetatakse, on ka kõik laskeandmed umbkaudsed ja esimesed mürsud langevad muidugi märgist kõrvale. Et mürsud just sinna juhtida, kuhu nemad peavad langema, on tarvis eellaskmist toimetada. Selle läbiviimiseks on aega tarvis ja kulutatakse ebaproduktiivselt teatud hulk laskemoona. Ka suurtükkide torud kuluvad. Lõpuks näitab eellaskmine veel vaenlasele, kuhu meie lasta tahame, ja mõnikord, kui palju meil suurtükiväge kohal olemas on. Need on kõik ebasoovitavad nähtused.

Seepärast on soovitatav eellaskmist kas hoopis ära jätta ehk vähemalt teda võimalikult lühikeselt teha. See on teostatav ainult siis, kui laskeandmete ettevalmistamiseks pikemat aega tarvitada. Siis on võimalik patarei alussuurtüki asupaik täpselt välja mõõta (koordinaadid kindlaks teha).

Samuti mõõdetakse täpselt välja mõned tähtsamad punktid vaenlase rajoonis. Edasi tuleb arvesse võtta täpselt maastiku nurk. Alles siis võib kauguse täpselt kindlaks teha. Kui meteoroloogilised andmed, s. o. õhu temperatuur, baromeetri seis, tuule suun ja kiirus teada on ja kui peale selle veel algkiiruse kaotus toru läbipõlemise ja rohu seisukorra tõttu teada on, - siis võib kõik tarvilised laskeandmed suure täpsusega välja arvata. Sarnase ettevalmistuse juures ei lange mürsud märgist kaugemale kui umbes 2—3 võimalikku kalduvust. See tähendab, et märk langeb kohe esimeste paukudega kitsa kahvli piiridesse ja parandust on tarvis teha ainult üks kord. Tarbekorral võib isegi kohe turmamistule peale üle minna. Nii taktiliselt kui ka tehniliselt on see muidugi väga tähtis.

Need ettevalmistused tulevad tingimata teha, hoolimata sellest et patarei juba lihtsate meetodide järele tule avanud on. Niipea kui laskeplanshett valmis, minnakse tema peale üle. Mõõdu komandod peavad siin suurema osa tööst oma peale võtma.

13. Side on suurtükiväe tegevuse aluseks. Sidet on tarvis nii suurtükiväe üksuste elementide, nagu vaatepunkti, patarei, grupi ülema, laskemoona voori kui ka suurtükiväe ja jalgväe vahel. Võib peaaegu öelda, et lahingu resultaat teatud määral sidest suurtükiväe ja jalgväe vahel oleneb. Nii kaua, kui jalgvägi rünnakule asunud ei ole, on võimalus jalgväe ja suurtükiväe vahel kaunis kindlat sidet luua. Seda saab teha telefoni, side-ohvitseride ja side-salkade abil ning ühiste komando punktidega. Raskused algavad momendil, mil jalavägi rünnakule asub: suurtükivägi jääb kohale ja peab tulistama — jalgvägi liigub edasi. Telefoniliinid katkevad, nii et telefoniühenduse peale lootust panna ei saa, eelvaatlejad jalgväe juures ilma alalise telefoniliiniga ei too mingit kasu. Et suurtükiväe abiga jalgväe edasiliikumist toetada, peab teised abinõud tarvitusele võtma. Need oleksid tulerull, järkjärgulised tule kontsentratsioonid, koordinaatide süsteem ja lõpuks saatjad suurtükid. Muidugi peab seejuures ka igasuguseid signaliseerimise võimalusi tarvitama.

Telefoni korraldamisel tuleb alati meeles pidada, et vaenlase ligidal kõik telefoni kõned võivad saada kinni püütud, hoolimata kahekordseist kaableist.

14. Laskmist üle oma jalgväe tuleb pidada normaaleks. Jalgvägi võib rahulikult tegutseda, olles mitte lähemal kui 500-600 meetrit oma suurtükiväe ees, kui viimane keskmiste distantside peale tulistab. Laskemoonaga varustamine on üks tähtsamatest probleemidest. Suurtükiväe jõudu peab arvestama mitte suurtükide arvu, vaid tarvitada oleva laskemoona hulga järele, sest päris sõdimise vahend on mürsk. Suurtükk on ainult abivahendiks. Laskemoon peab patareides olema täpselt sorteeritud, sest sellest oleneb laskeresultaat. Laskemoona arvestatakse harilikult tule üksuste järele, see tähendab, et on kindlaks määratud norm, mida nimetatakse "laskemoona tule üksuseks". Kergete

kaliibrite juures võrdub tule üksus 150 padrunile iga suurtüki toru kohta, keskmistel kaliibritel 100 ja rasketel 75 pauku toru kohta.

Kui näiteks on öeldud, et kerges patareis peab olema neli "tule üksust" laskemoona, siis on seal $150 \times 4 = 600$ padrunit.

Laskemoona kulu on üldse väga suur. Nii on, et teha traattõketesse 25 meetrit laia läbikäigu, tarvis 600—1200 padrunit, kuulipilduja pesa purustamiseks 100 padrunit, kaevikute purustamiseks — 600-800 padrunit. Sellest on näha, et iga suurema operatsiooni jaoks tarvis minev padrunitite arv mitmekümne tuhande peale tõuseb. Sellega tuleb tõsiselt arvestada.